

Komentář výsledků hospodaření nefinančních podnikatelských subjektů se 100 a více zaměstnanci¹ za 1. až 4. čtvrtletí 2005 ve srovnání se stejným obdobím 2004

Údaje této publikace byly získány z datového souboru 4 354 jednotek (nárůst o 2,6 %) s průměrným evidenčním přepočteným počtem 1,548 mil. zaměstnanců (nárůst o 1,3 %). Všechny údaje finančních ukazatelů jsou v běžných cenách².

Průměrný počet aktivních podniků se meziročně zvýšil o 108, **počet ztrátových podniků** se přitom zvýšil o 166 na podíl 23,4 %, počet **ziskových podniků** se naopak snížil o 58. Ve ztrátových podnicích bylo zaměstnáno 374 tis. zaměstnanců (↑ o 8,9 % na podíl 23,7 %). Ztráta, vykázaná těmito podniky byla proti stejnému období 2004 o 14,7 mld. Kč vyšší (↑ o 47,2 %), hrubý zisk ziskových podniků přitom meziročně vzrostl o 13,8 mld. Kč (↑ o 4,7 %).

Souhrnný výsledek hospodaření před zdaněním (hrubý zisk) za 1. až 4. čtvrtletí 2005 dosáhl 262,4 mld. Kč. Jeho objem v porovnání s 1. až 4. čtvrtletím 2004 mírně klesl o 0,3 % v důsledku pomalejšího růstu celkových výnosů (↑ o 8,5 %) než nákladů (↑ o 9,0 %). **Rentabilita nákladů**³ klesla (↓ o 0,5 bodu na 5,6 %) podobně jako **rentabilita vlastního kapitálu** (↓ o 1,1 bodu na 12,7 %).

Celkový mírný pokles hrubého zisku o 0,9 mld. Kč (↓ o 0,3 %) byl důsledkem meziročních poklesů v **institucionálních subsektorech**⁴ soukromých podnikatelských jednotek jak domácích (↓ o 3,6 mld. Kč, ↓ o 3,4 %) tak u podniků pod zahraniční kontrolou (↓ o 5,1 mld. Kč, ↓ o 3,8 %). Tyto poklesy byly do značné míry kompenzovány meziročním nárůstem hrubého zisku u veřejných podniků (↑ o 7,9 mld. Kč, ↑ o 31,6 %).

Meziroční pokles hrubého zisku se projevil ve zpracovatelském průmyslu (↓ o 3,4 mld. Kč, ↓ o 2,7 %), v **průmyslu** celkem došlo k růstu (↑ o 6,3 mld. Kč, ↑ o 3,5 %) K významnému meziročnímu růstu došlo u **odvětví**: těžba energetických surovin (↑ o 5,2 mld. Kč, ↑ o 49,3 %), výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody (↑ o 4,9 mld. Kč, ↑ o 2,3 %), výroba a opravy strojů a zařízení (↑ o 1,7 mld. Kč, ↑ o 35,5 %), výroba potravinářských a tabákových výrobků a nápojů (↑ o 2,0 mld. Kč, ↑ o 10,9 %). Nejvýraznější a nejvýznamnější poklesy nastaly u odvětví: výroba elektrických a optických přístrojů (↓ o 2,7 mld. Kč, ↓ o 21,1 %), výroba pryžových a plastových výrobků (↓ o 1,8 mld. Kč, ↓ o 19,5 %), výroba dopravních prostředků (↓ o 1,1 mld. Kč, ↓ o 5,3 %).

U **neprůmyslových odvětví** došlo k významnému meziročnímu poklesu hrubého zisku u sekce dopravy, skladování a spojů (↓ o 5,2 mld. Kč, ↓ o 14,4 %) - z toho u dopravy (↓ o 3,9 mld. Kč, ↓ o 27,9 %). K poklesu došlo také u odvětví: obchod a opravy motorových vozidel a spotřebního zboží (↓ o 2,5 mld. Kč, ↓ o 13,4 %), ubytování a stravování (↓ o 1,4 mld. Kč, ↓ o 46,8 %), veřejné sociální a osobní služby (↓ o 1,3 mld. Kč, ↓ o 20,3 %). K nárůstu hrubého zisku došlo u sekce činností v oblasti nemovitostí a pronájmu (↑ o 2,1 mld. Kč, ↑ o 34,4 %) a ve stavebnictví (↑ o 1,6 mld. Kč, ↑ o 16,2 %).

Ukazatele finančního hospodaření nefinančních podniků se 100 a více zaměstnanci

v mld. Kč	1. čtvrtletí 2005		2. čtvrtletí 2005		3. čtvrtletí 2005		4. čtvrtletí 2005		1.Q 05 až 4.Q 05	
	skutečnost	index	skutečnost	index	skutečnost	index	skutečnost	index	skutečnost	index
Výnosy	1 112,0	109,9	1 247,6	109,0	1 198,8	107,1	1 375,3	108,1	4 933,6	108,5
Tržby za vlastní výrobky, služby a zboží	1 014,4	109,1	1 132,3	108,4	1 103,5	109,1	1 217,2	108,0	4 467,4	108,6
Náklady	1 049,9	110,6	1 167,2	109,7	1 141,6	108,4	1 312,5	107,8	4 671,2	109,0
Výsledek hospodaření před zdaněním	62,1	100,2	80,3	100,0	57,2	86,0	62,8	115,3	262,4	99,7
Výkony (včetně obchodní marže) ⁵	808,2	108,7	889,6	109,6	851,3	108,0	946,0	108,8	3 495,0	108,8
Výkonová spotřeba	569,4	111,5	633,2	111,3	612,9	110,0	693,3	108,1	2 508,8	110,1
Účetní přidaná hodnota	238,8	102,8	256,4	105,7	238,4	103,1	252,6	110,6	986,2	105,5

¹ Čtvrtletní údaje roku 2005 je třeba považovat za předběžné, údaje roku 2004 jsou semidefinitivní revidované k 15. 4. 2005. Všechny uváděné změny jsou meziroční, tzn. vyjadřují rozdíl nebo index ze stejných období roku 2005 a 2004.

² Údaje o počtu jednotek a zaměstnanců a stavové finanční ukazatele uvádějí hodnoty k poslednímu dni sledovaného období. Tokové údaje představují hodnoty za aktuální čtvrtletí

³ Rentabilita nákladů = 100 * (výsledek hospodaření před zdaněním / náklady celkem) [%]
Rentabilita vlastního kapitálu = 100 * (výsledek hospodaření před zdaněním / vlastní kapitál) [%]

⁴ podniky veřejné = ISEKTOR 11001; soukromé národní podniky a podnikatelé = ISEKTORY 11002+14100+14200;
podniky pod zahraniční kontrolou = ISEKTOR 11003

⁵ Výkony (včetně obchodní marže) = výkony + obchodní marže

Účetní přidaná hodnota vzrostla v meziročně o 5,5 % a její absolutní objem za 1. až 4. čtvrtletí 2005 dosáhl 986,2 mld. Kč. **Výkony**⁶ se za stejné období meziročně zvýšily o 9,3 % a **výkonová spotřeba** o 10,1 %, **obchodní marže**⁷ stagnovala (index 100,0 %) ⁸. Meziroční nárůst účetní přidané hodnoty celkem o 51,7 mld. Kč je výsledkem nárůstu v **institucionálním subsektoru** podniků pod zahraniční kontrolou (↑ o 39,0 mld. Kč, ↑ o 9,0 %) a u podniků národních veřejných (↑ o 12,1 mld. Kč, ↑ o 12,1 %). U soukromých národních podniků a podnikatelů přidaná hodnota stagnovala (index 100,1 %).

V průmyslu celkově vzrostla účetní přidaná hodnota o 32,0 mld. Kč (↑ o 5,4 %) z toho ve zpracovatelském průmyslu o 15,3 mld. Kč (↑ o 3,3 %). i těžby nerostných surovin (↑ o 3,0 mld. Kč, ↑ o 8,9 %). Nejvýznamnější a nejvýraznější přitom byl meziroční nárůst u výroby a rozvodu elektřiny, plynu a vody (↑ o 13,8 mld. Kč, ↑ o 15,3 %) a u výroby dopravních prostředků (↑ o 6,9 mld. Kč, ↑ o 8,6 %). Významný pokles účetní přidané hodnoty ve zpracovatelském průmyslu nastal u odvětví: výroba elektrických a optických přístrojů a zařízení (↓ o 2,7 mld. Kč, ↓ o 4,5 %) a výroba textilií, textilních a oděvních výrobků (↓ o 1,2 mld. Kč, ↓ o 7,8 %).

U neprůmyslových odvětví došlo k nejvýraznějšímu meziročnímu růstu přidané hodnoty u činností v oblasti nemovitostí a pronájmu (↑ o 10,8 mld. Kč, ↑ o 27,6 %), růst se projevil také u obchodu, oprav motorových vozidel a výrobků pro osobní spotřebu (↑ o 5,3 mld. Kč, ↑ o 6,6 %), ve stavebnictví (↑ o 2,8 mld. Kč, ↑ o 7,1 %) a u sekce dopravy, skladování a spojů (↑ o 1,5 mld. Kč, ↑ o 1,1 %), v tom však u dopravy došlo k poklesu (↓ o 2,3 mld. Kč, ↓ o 4,2 %).

Účetní přidaná hodnota na zaměstnance (tj. měsíční průměr z podílu účetní přidané hodnoty a průměrného přepočteného počtu zaměstnanců) vzrostla meziročně o 4,2 % na 53,1 tis. Kč na zaměstnance. **Osobní náklady na zaměstnance** (průměr. přepočt.) za měsíc přitom ve sledovaném období meziročně vzrostly o 3,8 % na 27,1 tis. Kč.

Stav souhrnného majetku (aktiv) nefinančních podniků se 100 a více zaměstnanci ke konci 4. čtvrtletí 2005 dosáhl 3 864,4 mld. Kč, tzn. meziroční růst o 7,4 %. V majetkové struktuře tvořil největší část dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek (1 958,4 mld. Kč, nárůst o 5,1 %). Stav zásob činil 400,4 mld. Kč (nárůst o 4,3%), peníze a účty v bankách 208,9 mld. Kč, pohledávky z obchodního styku a poskytnuté zálohy 671,8 mld. Kč, krátkodobý finanční majetek⁹ 104,8 mld. Kč, zbývající finanční aktiva¹⁰ 520,2 mld. Kč..

K meziročnímu nárůstu odpisovaného dlouhodobého majetku o 95,1 mld. Kč došlo při meziročním nárůstu **hrubých investic** (tj. pořízení dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku vč. pozemků a ložisek nerostných surovin) za 1. až 4. čtvrtletí 2005 o 24,1 mld. Kč, tj. o 9,3 %.

Stav celkových **zásob** vzrostl ke konci 4. čtvrtletí 2005 proti stejnému období roku 2004 o 16,7 mld. Kč, tj. o 4,3 %. Nejvíce vzrostly zásoby vlastní výroby (o 20,5 mld. Kč, tj. o 14,7 %), stav zásob zboží se zvýšil o 3,8 mld. Kč, tj. o 3,7 %.. Zásoby materiálu poklesly o 7,7 mld. Kč, tj. o 5,5 %. Doba obratu celkových zásob (z tržeb)¹¹ se ve 4. čtvrtletí meziročně zkrátila o 1,0 dne v průměru na 29,6 dne.

Zásoby *)

	Zásoby celkem		Zásoby materiálu		Zásoby vlastní výroby		Zásoby zboží	
	mld.Kč	meziroční index	mld.Kč	meziroční index	mld.Kč	meziroční index	mld.Kč	meziroční index
4. čtvrtletí 2004	383,8	108,6	140,2	112,0	139,8	105,8	103,8	108,1
1. čtvrtletí 2005	397,5	110,9	130,9	105,3	164,8	115,7	101,8	111,0
2. čtvrtletí 2005	410,5	110,7	132,4	103,4	170,6	119,6	107,5	107,6
3. čtvrtletí 2005	408,1	103,3	130,3	96,2	164,2	109,6	113,5	103,5
4. čtvrtletí 2005	400,4	104,3	132,5	94,5	160,3	114,7	107,6	103,7

*) Údaje o stavu k poslednímu dni příslušného čtvrtletí

Z hlediska jednotlivých **institucionálních subsektorů** došlo k nejvyššímu nárůstu zásob u podniků pod zahraniční kontrolou (o 20,1 mld. Kč, tj. o 10,8 %). Vzrostly přitom jejich zásoby vlastní výroby (o 11,7 mld. Kč, tj. o 19,5 %), zásoby materiálu (o 2,2 mld. Kč, tj. o 3,3 %) i zásoby zboží (o 6,1 mld. Kč, tj. o 10,3 %). Také v subsektoru národních soukromých podniků a podnikatelů celkové zásoby vzrostly (o 5,7 mld. Kč, tj. o 3,4 %), především v důsledku růstu jejich zásob vlastní výroby (o 9,1 mld. Kč, tj. o 12,5 %) při poklesu zásob zboží i zásob materiálu. K výraznému poklesu zásob došlo u podniků veřejných (celkem o 9,2 mld. Kč, tj. o 31,9 %), jako důsledek snížení stavu zásob materiálu, vlastní výroby i zboží.

V průmyslu celkem zásoby vzrostly o 9,1 mld. Kč (tj. o 3,5 %), především vlastní výroby při poklesu zásob materiálu. K nárůstu došlo prakticky u všech průmyslových odvětví s výjimkou výroby a rozvodu elektřiny, plynu a vody (pokles o 8,7 mld. Kč, tj. o 55,4 %) a výroby potravinářských a tabákových výrobků a nápojů (pokles o 1,1 mld. Kč,

⁶ Výkony = tržby za prodej vlastních výrobků a služeb + aktivace + změna stavu zásob vlastní výroba

⁷ Obchodní marže = tržby za prodej zboží - náklady na prodané zboží

⁸ Výkony (včetně obchodní marže) = výkony + obchodní marže

⁹ Krátkodobý finanční majetek = krátk. dluhopisy vč. směnec + krátk. úvěry a půjčky (poskytnuté)

¹⁰ Zbývající finanční aktiva = dlouhodob. finanč. majetek (akcie, dluhopisy, úvěry, půjčky, směnky) + ostatní pohledávky a časové rozlišení

¹¹ Doba obratu zásob = $i \cdot 360 \cdot \text{zásoby} / (\text{tržby z vlast. produkce} + \text{tržby za zboží})$

i = 1 pro čtyři čtvrtletí; i = 0,75 pro tři čtvrtletí; i = 0,5 pro dvě čtvrtletí; i = 0,25 pro jedno čtvrtletí

tj. o 3,9 %). Nejvýraznější nárůst nastal především v důsledku růstu zásob vlastní výroby u odvětví: výroba dopravních prostředků (o 3,9 mld. Kč, tj. o 11,5 %), výroba a opravy strojů a zařízení (o 3,3 mld. Kč, tj. o 11,4 %), výroba kovů, hutních a kovodělných výrobků (o 3,4 mld. Kč, tj. o 8,7 %), výroba elektrických a optických přístrojů (o 2,7 mld. Kč, tj. o 8,5 %), výroba chemických látek, vláknin a léčiv (o 1,3 mld. Kč, tj. o 7,8 %), výroba koksu, jaderných paliv a rafinérského zpracování ropy (především zásoby materiálu) (o 1,9 mld. Kč, tj. o 37,6 %).

Také u **neprůmyslových odvětví** převažoval růst zásob: obchod a opravy motorových vozidel a spotřebního zboží (o 3,5 mld. Kč, tj. o 4,7 %), sekce doprava, skladování a spoje (o 2,6 mld. Kč, tj. o 15,9 %), sekce činností v oblasti nemovitostí a pronájmu (o 2,3 mld. Kč, tj. o 38,5 %). K meziročnímu poklesu stavu zásob došlo v komplexu sekcí (zemědělství, lesnictví a rybolov) (o 0,8 mld. Kč, tj. o 5,20 %) a ve stavebnictví (o 0,2 mld. Kč, tj. o 1,1 %).

Ve struktuře **souhrnných zdrojů krytí – pasiv** - došlo ke konci 4. čtvrtletí 2005 k růstu vlastního kapitálu o 161,0 mld. Kč, tj. o 8,4 %. Podíl vlastního kapitálu na krytí bilanční sumy se nepatrně zvýšil z 53,1 na 53,6 %. Předlužení, tj. záporná hodnota vlastního kapitálu, se vyskytovalo u 204 nefinančních podniků, zaměstnávajících 49,4 tis. zaměstnanců (tj. o 5 podniků a 2,6 tis. zaměstnanců více než na konci 4. čtvrtletí 2004). Celková výše předlužení byla – 25,0 mld. Kč, tzn. zhoršení o 1,4 mld. Kč.¹²

Cizí zdroje včetně rezerv (pasiva – vlastní kapitál) představovaly ke konci 4. čtvrtletí 2005 celkem 1 793,7 mld. Kč, tj. 46,4 % pasiv. V tom závazky z obchodního styku 693,1 mld. Kč, ostatní krátkodobé cizí zdroje¹³ 207,7 mld. Kč. Meziroční nárůst o 9,5 % na 148,3 mld. Kč se projevil u rezerv, zbývajících pasiva pak představují¹⁴ 744,9 mld. Kč.

Finanční hospodaření podniků pod zahraniční kontrolou

Finanční ukazatele podniků pod zahraniční kontrolou	1. až 4. čtvrtletí 2004		1. až 4. čtvrtletí 2005		
	skutečnost	poměr k celku v %	skutečnost	index	poměr k celku v %
Počet jednotek	1 203	28,3	1 329	110,5	30,5
Průměrný evidenční počet zaměstnanců přepočtený v tis.osob	531 366	34,8	586 318	110,3	37,9
Dlouhodobý hmotný a nehmot. majetek odpisovaný v mld. Kč	669,0	39,5	741,2	110,8	37,8
Tržby za vlastní výrobky a služby v mld. Kč	1 464,3	49,3	1 661,0	113,4	51,2
Tržby za zboží v mld. Kč	612,1	53,7	689,1	112,6	56,4
Výkony (bez obchodní marže) ⁶ v mld. Kč	1 510,6	49,5	1 707,6	113,0	51,2
Výkonová spotřeba (úč.mezispotřeba) v mld. Kč	1 180,7	51,8	1 344,3	113,9	53,6
Výnosy celkem v mld. Kč	2 258,6	49,7	2 558,0	113,3	51,8
Náklady celkem v mld. Kč	2 124,3	49,6	2 428,8	114,3	52,0
Výsledek hospodaření před zdaněním v mld. Kč	134,3	51,0	129,2	96,2	49,2
Účetní přidaná hodnota v mld. Kč	433,0	46,3	472,0	109,0	47,9
Hrubé investice *) v mld. Kč	131,3	50,5	144,8	110,3	51,0
Průměrná měsíční produktivita práce z přidané hodnoty v Kč	67 906,0	133,2	67 086,8	98,8	126,3
Průměr. měsíční mzda na zaměst. (prům.fyzic.osob) v Kč	20 259,8	111,9	21 165,9	104,5	110,9

V sektoru podniků pod zahraniční kontrolou pokračoval trend efektivnějšího využívání a zhodnocování finančních, materiálních i personálních zdrojů. Tento sektor podniků měl rozhodující vliv na celkový růst účetní přidané hodnoty. Počet podniků pod zahraniční kontrolou se 100 a více zaměstnanci meziročně vzrostl o 10,5 %, počet jejich zaměstnanců (průměrný přepočtený) přitom vzrostl o 10,3 %. Hodnota jejich dlouhodobého majetku se zvýšila o 10,8 %. Meziroční nárůst účetní přidané hodnoty za období 1. až 4. čtvrtletí 2005 činil 9,0 %, zatímco hrubý zisk poklesl o 3,8 %.

Vzhledem k tomu, že do hodnot ukazatelů se promítají současně změny trendové i strukturální, vypovídá o specifických odlišnostech subsektoru podniků pod zahraniční kontrolou více **porovnání velikostí podílů pro různé typy ukazatelů** než jejich meziroční vývoj – viz tabulka. Zatímco podíly na zdrojích podnikání - na počtu zaměstnanců a na dlouhodobém majetku - se za uvedené období pohybují kolem 38 %, podíly finančních ukazatelů, vypovídajících o úspěšnosti podnikatelské činnosti, jsou vyšší – tj. 48 % u přidané hodnoty a 49 % u hrubého zisku. Podíl na hrubých investicích za 1. až 4. čtvrtletí 2005 představoval 51 %.

Rozdíl ve velikosti podílů na zdrojích a na výsledcích podnikání i v tomto období potvrzuje efektivnější využívání a vyšší zhodnocování zdrojů u podniků pod zahraniční kontrolou. Vypovídá o tom i jejich váha na celkovém meziročním růstu účetní přidané hodnoty podniků se 100 a více zaměstnanci ve sledovaném období celkem – viz výše. Tento závěr potvrzují také poměrové finanční ukazatele podniků pod zahraniční kontrolou při porovnání s průměrnými hodnotami dosahovanými v celém souboru podniků: zejména produktivita vyjádřená jako účetní přidaná hodnota na zaměstnance za měsíc (67,1 proti 53,1 tis. Kč) a **rentabilita vlastního kapitálu** (17,2 proti 12,7 %). Vyšší efektivnost vyjádřená **produktivitou práce z přidané hodnoty** se pak také promítá i do vyšší **průměrné mzdy** (21,2 proti 19,1 tis. Kč).

¹² Při hodnocení vývoje předlužení je třeba brát v úvahu, že tento vývoj je významně ovlivňován ukončením činnosti některých podniků po vstupu do konkursního řízení či likvidace (tyto podniky nejsou obsaženy v hodnoceném souboru).

¹³ Ostatní krátkodobé cizí zdroje = krátk. přijaté úvěry a půjčky + krátk. dluhopisy vč. směnek

¹⁴ Zbývajících pasiva = dlouh. přijaté úvěry a půjčky + dlouh. dluhopisy vč. směnek + ostatní závazky a časové rozlišení